

2014. november 27.

Közösségi (város)tervezés

Sain Mátyás

*Lechner Lajos Tudásközpont Területi, Építésügyi,
Örökségvédelmi és Informatikai Nonprofit Kft.*

Területi és Építésügyi Szakértői Osztály

Városmegújítás

„A városmegújítás egy olyan **folyamatos beavatkozási tevékenység**, amely a városfejlődésben zajló **spontán folyamatokon** alapul, e folyamatok közül némelyekre ráerősít, másokat ellensúlyoz, vagy kitérít.

A városmegújítás célja, hogy az érintett közösség bevonásával – amely egyszerre forrása és kedvezményezettje e tevékenységnek – úgy módosítsa a városfejlődési folyamatokat, hogy **javuljon az érintettek társadalmi, pszichés és fizikai közérzete**.

A városmegújítás a **nyilvánosságban zajló**, a fenntarthatóságot célzó felelős folyamat.”

<http://varosmegujitas.wordpress.com/>

URBACT módszer ≈

- **Helyi közösségi intézményépítés (HTCS)**
- **Közösségi bevonás**
- **Közösségi tanulás (partnervárosoktól, egymástól)**
- **Közös(ségi) tervezés**

Eddy Adams: Miért fontosabb most a városi érintettek kapacitásépítése, mint valaha

„...a legnagyobb tapasztalat a lett önkormányzatok körében tapasztalható azon vágy volt, hogy máshogy dolgozzanak az érintettekkel, és hogy jobban megértsék az ezzel járó kihívásokat.

...Abban a hónapban, melynek végén a rigai Infó-nap megrendezésre került, a városi stakeholderek kapacitásépítése kiemelt téma volt. Ezen belül is visszatérő altéma volt a köztisztviselők támogatása abban, hogy sikeresebben működjenek együtt a lakosokkal.

...kihangsúlyozta a városok hatalmi szerepének eltolódását a közvetítés és a képessé tevés irányába.”

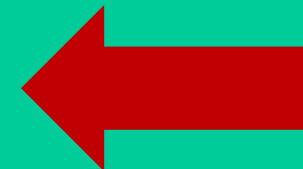
Teljes cikk: <http://www.urbact.hu/node/120>

Szempontok a közösségi tervezéshez

1. A tervezés paradigmája
2. Részvételi lépcső
3. Tervezési technikák használata
4. Folyamatsegítés, facilitálás
5. Bevonás
6. A siker kritériumai

1. A tervezés paradigmája

- 2. Részvételi lépcső**
- 3. Tervezési technikák használata**
- 4. Folyamatsegítés, facilitálás**
- 5. Bevonás**
- 6. A siker kritériumai**

Ki tervez kinek?

Vannak

- **szerepek, hatalmi helyzetek (döntéshozó, képviselő, intézményvezető stb.)**
- **szakmák, szakterületek (építész, tájépítész, közműtervező, közlekedéstervező stb.)**
- **érintettek, használók**

Összehangoló elv: közösségi tervezés

DÖNTÉSHOZÓK / SZAKEMBEREK / „LAIKUS LAKOSSÁG”

Mindenki „szakértő” valamiben

Pl.:

- a polgármester a település vezetésében
- a jegyző az érvényes jogszabályokban
- a szakmérnök adott műszaki/tervezési kérdésekben
- a területen lévő vállalkozások és intézmények képviselői a saját szakterületükben
- *a lakosság a saját életében, igényeiben*

DE: a hatalmi helyzet nem jelent egyben szakértelmet is!

Mindenkinek a megfelelő kérdést...

Polgármester / döntéshozó

Mire van
lehetősége a
településnek?
Mennyi pénz jut
erre?

(LEHETŐSÉGEK)

Jegyző

Mit írnak elő a
jogszabályok,
szabályozások?
(SZABÁLYOK)

Mérnök

Milyen műszaki
lehetőségek
vannak?
Mi mennyibe
kerül?

(ESZKÖZÖK)

Lakosság

A fejlesztés
tárgyát illetően
hogyan élnek
most, mit
szeretnek, mit
nem szeretnek,
hogyan
szeretnének
élni a jövőben?

(CÉLOK)

Alaphelyzet: demokrácia deficit

**A döntéshozók nem
gondolják, hogy jó
nekik, ha az érintettek
beleszólnak a
fejlesztésekbe**

**Az érintettek nem
gondolják, hogy joguk
és lehetőségük van
beleszólni az őket
érintő fejlesztésekbe**

Az első lépések

**„TÁRSADALMASÍTÁS”
HELYETT A KÖZÖSSÉGI
TERVEZÉS
TÉRNYESÉSE**

**CIVIL
KEZDEMÉNYEZÉSEK,
KÖZÖSSÉGI ÉRDEK-
ÉRVÉNYESÍTÉS**

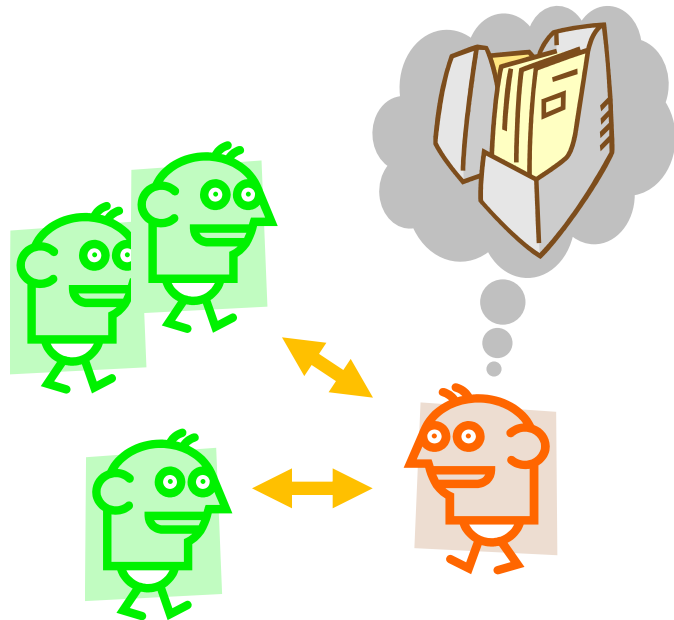
A „tervezés” paradigmája

Külső kontra belső tervezés

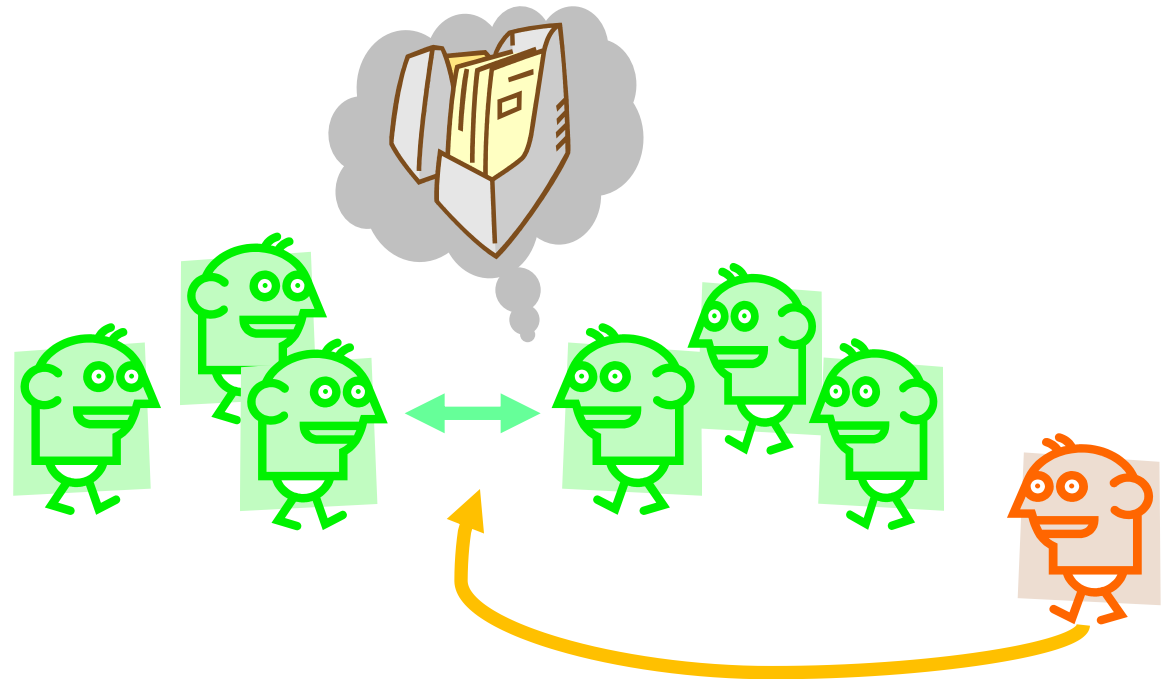
Külső tervező

- Az összegyűjtött információ a tervező kezében van
- A terv a tervező fejében jön létre
- Az érintettek egymástól elszigetelten kerülnek kapcsolatba a tervvel

Közösségi tervezés

- Az összegyűjtött információ a közösség kezében marad
- A terv az érintettek fejében jön létre
- Az érintettek kapcsolatba kerülnek egymással, egyetértésre jutnak

Miért jó ez mindenkinek? (1)

Döntéshozónak, polgármesternek, projektgazdának:

- az valósul meg, amire igény van
- a bevont érintettek magukénak érzik, támogatják és vigyáznak rá (így pl. kisebb fenntartási költség)
- a bevontak érzik, hogy partnerként tekintették őket, elégedettek lesznek a vezetéssel
- kevesebb vagy egyáltalán nem létező konfliktus, ellenérzés, utólagos támadás
- megoszló felelősség (felelősségrevonás helyett tanulás)

Miért jó ez mindenkinek? (2)

Az érintetteknek:

- a fejlesztés a lehetőségekhez mérten a legjobban meg fog felelni az igényeiknek
- közülük van a fejlesztéshez, érzik, hogy részt vettek a létrehozásában
- megismerkednek másokkal, közösségi élményt kapnak
- „szerepük”, fontosságuk” van a saját közösségükben

Miért jó ez mindenkinek? (3)

A közösségnek (hosszútávon):

- nő a közösség összetartozása, helyi kötődése, fejlődik az identitása
- kialakul egy kapcsolati háló, ami más ügyekben is segítséget jelent az egyéneknek
- aktivizálódik a közösség, más „fejlesztési” ügyeket is előmozdathatnak

Más megközelítés...

A közösségi tervezés jellemzői (I)

- kommunikációs teret hoz létre: a közösségi tervezés a különböző egyéni és kollektív érintettek szükségleteinek feltárását célozza és ehhez teremti meg a párbeszéd lehetőségét;
- közös, folyamatos tanulás: a folyamatosan beérkező és felhalmozódó tapasztalatok állandó összegzése és a folyamat további szakaszában ezek hasznosítása
- szisztematikus és módszertanilag előkészített folyamat: fontos a tervezési folyamat részletes megtervezése annak érdekében, hogy a problémákat a legszélesebb kontextusban tudjuk majd vizsgálni az érintettek legszélesebb rétegeinek bevonásával és hogy az mindenki számára átlátható legyen;

A közösségi tervezés jellemzői (II)

- helyzet-függő: az egyedi társadalmi/fizikai körülmények feltárása szükségszerűen az **adott helyzetnek leginkább megfelelő** eszközök használatát jelenti.
- a facilitátorok kulcsfontosságú szerepe: a különböző vélemények, nézőpontok feltárása gyakran a térségben **megszokott kommunikációs formák megbontásának** kihívásával jár, ami érzékeny facilitátori munkát kíván; ezt gyakran, főleg a folyamat kezdetén egy **kívülről jövő** személy tudja hatékonyan végezni, de később egyre nagyobb szerepet kapnak ebben helyi érdekelt személyek;

párbeszéd ↔ vita

Párbeszéd	Vita
A párbeszéd együttműködés: két vagy több oldal együtt dolgozik a közös megértésre törekedve.	A vita szembenállás: két oldal szembeáll egymással, törekedve arra, hogy bebizonyítsák, a másiknak nincs igaza.
A párbeszédben a cél a közös talaj megtalálása.	A vitában a cél a meggyőzés.
A párbeszédben az egyik azért hallgatja meg a másik oldalt, hogy megértse, értelmezze és közös pontokat keressen.	A vitában az egyik azért hallgatja meg a másik oldalt, hogy hibát találjon benne és vitába szálljon vele.
A párbeszéd gazdagítja és megváltoztatja a résztvevők szempontjait.	A vita megerősíti a résztvevők saját szempontjait.
A párbeszéd úgy tárja fel a feltételezések „hátterét”, hogy lehetővé teszi az átértékelést.	A vita úgy védi meg a feltételezéseket, mint igazságot.
A párbeszéd a saját álláspont elemzésére készlet.	A vita a másik véleményének cáfolására készlet.
A párbeszéd utat nyit bármilyen, az eddigieknél jobb megoldás felé.	A vita megvédi a saját álláspontot, mint legjobbat és minden más lehetőséget figyelmen kívül hagy.
A párbeszéd nyitott hozzáállást teremt: tévedhetünk, változtathatunk.	A vita merev magatartást eredményez és annak elhatárolását, hogy csak nekünk lehet igazunk.
A párbeszédben közöljük saját legjobb gondolatainkat is, tudva, hogy mások hozzászólásai inkább javítani, mint rombolni fogják.	A vitában közöljük legjobb gondolatainkat, amelyeket a végsőig védünk és igyekszünk bebizonyítani, hogy helytállóak.
A párbeszéd a saját hitünk átmeneti felfüggesztését kívánja.	A vita a saját hitünk teljes vállalását kívánja.
A párbeszédben közös alapot keresünk.	A vitában feltűnő különbségeket keresünk.
A párbeszédben a másik véleményében megerősítést keresünk.	A vitában a másik véleményében gyenge pontokat keresünk.
A párbeszéd magába foglalja a másik iránti igazi érdeklődést és nem az elidegenedésre vagy sértésre törekszik.	A vita magába foglalja a másikkal szembeni ellenállást, anélkül, hogy figyelne az érzésekre és a kapcsolatokra, továbbá a másik gyengítésére törekszik.
A párbeszéd azt feltételezi, hogy a megoldás egyes részei mások kezében is lehetnek és ezek a részek együttesen egy működőképes megoldást eredményezhetnek.	A vita azt feltételezi, hogy egy jó válasz van valakinek a kezében.
A párbeszéd nyitott marad.	A vita befejezetté válik.

Forrás: Párbeszéd Kör Kézikönyv 1. 2. számok - Szerk: *Borbélyné Nagy Éva*. Kiadja a „Találjuk ki Magyarországot” Klub Párbeszéd Kör Programja, Budapest

Külső tervező, majd „társadalmasítás”

- Az elkészült terveket (terv-vázlatokat) véleményezésre bemutatjuk az érintetteknek

Módszere:

- „bekiabálós”
- „beírós” (válasz nélkül)

Közösségi tervezés

- Az érintetteket a tervezési folyamat legelején, már a problémák azonosításánál, az igények feltárásánál bevonjuk

Módszere:

- tudatosan felépített tervezési folyamat
- változatos közösségi tervezési technikák
- folyamatos visszacsatolás

Közösségi/résztvételi...

...tervezés

...helyzetfeltárás

...akciókutatás

...konfliktuskezelés

...tanulás

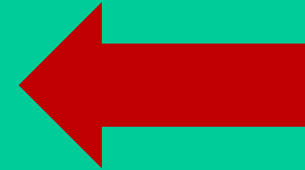
...stb.

Eseti vagy folyamatos...

- Egy-egy konkrét ügy kapcsán felmerülő részvétel. Ezt **eseti, vagy projekt alapú részvételnek** is nevezzük. Lényege: a részvételi folyamat az ügy megtárgyalása, megtervezése után lezárul.
- **Részvételi intézményépítés:** stabil és tartós folyamattá, a működés alapelvevé válik a helyi lakosság bevonása, részvétele

Forrás: *Pallai Katalin*: Társadalmi részvétel Polgármester Akadémia TÖOSZ 2010.

1. A tervezés paradigmája
- 2. Részvételi lépcső**
3. Tervezési technikák használata
4. Folyamatsegítés, facilitálás
5. Bevonás
6. A siker kritériumai

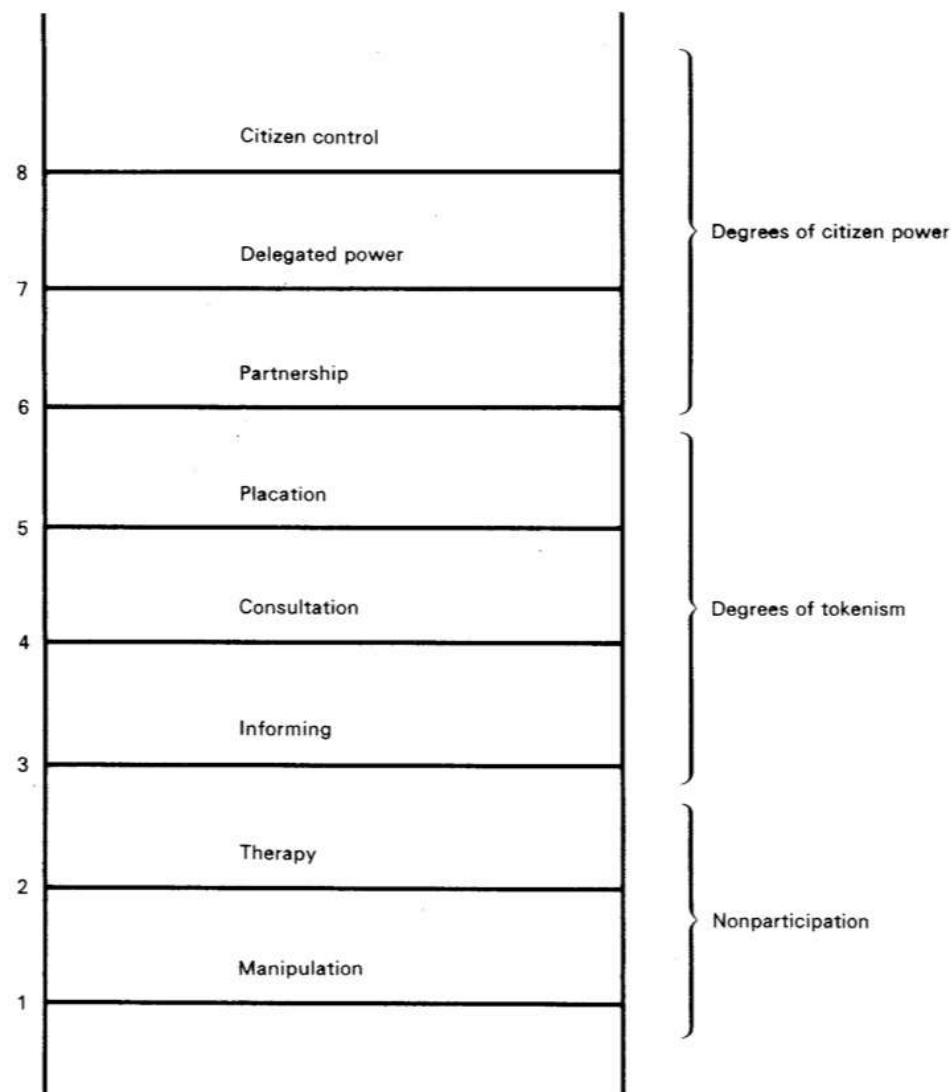
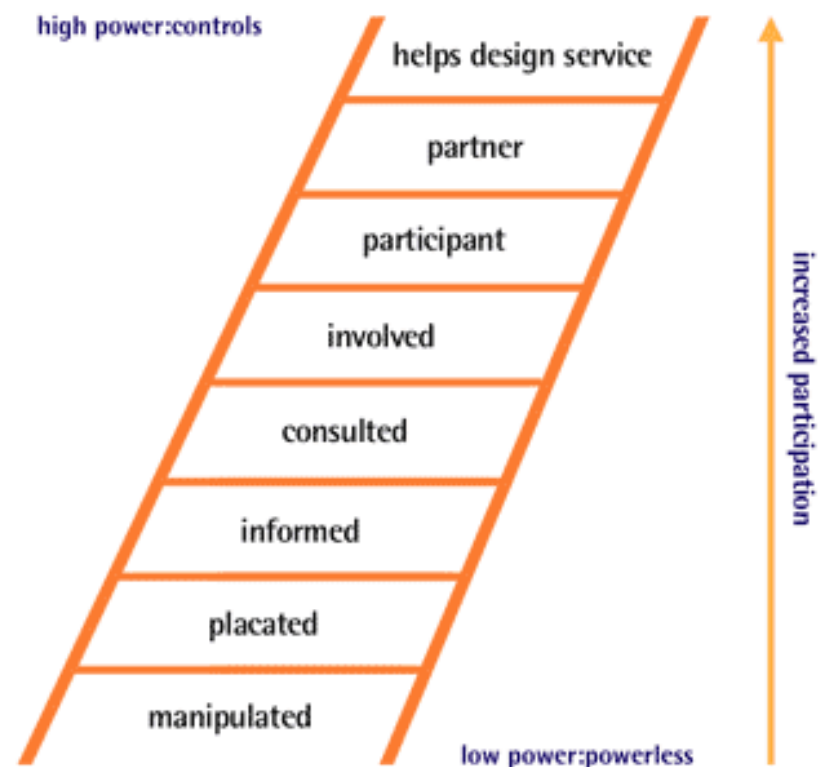

Figure 1 Eight rungs on a ladder of citizen participation

The ladder of participation

Thorburn, Lewis and Shemmings, 1995

Discussion questions

- Where on the ladder are the parents in your local authority, and why?
- What makes a difference?
- What are the barriers?
- How can you promote parents' involvement?

A részvétel szintjei: a *részvételi* lépcső

A részvétel különböző fokait lehet megkülönböztetni, pl.*:

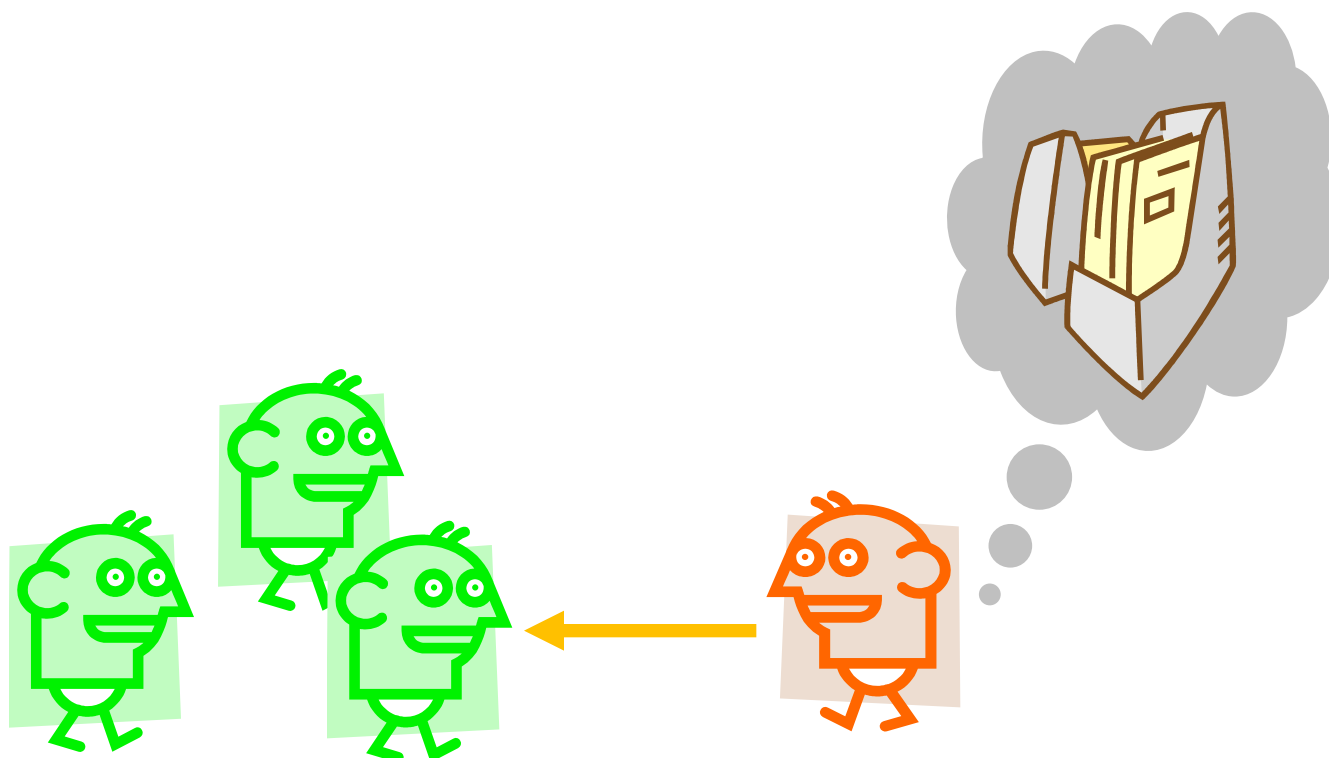
6. Önálló kezdeményezés (facilitálás)
5. Interaktív részvétel (partnerség)
4. Funkcionális részvétel (delegáció)
3. Részvétel konzultáción keresztül
2. Részvétel információszolgáltatáson keresztül
1. Passzív részvétel (tájékoztatás)

*(A Pretty által meghatározott részvételi lépcsőből adaptálva):

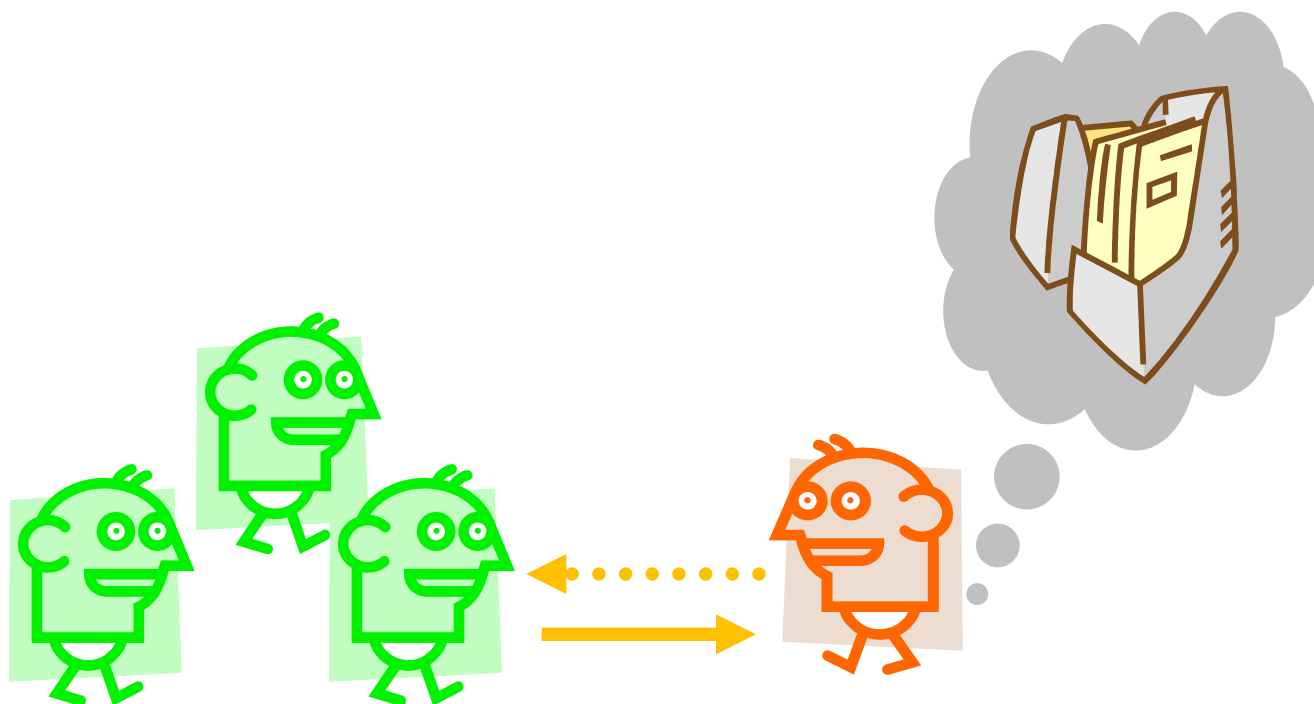
1. Passzív „részvétel”, tájékoztatás

Az érintetteket **tájékoztatják** arról, hogy mi fog történni, ill. mi az, ami már történt. Az információ teljes mértékben a külső szakértők, tervezők tulajdona.

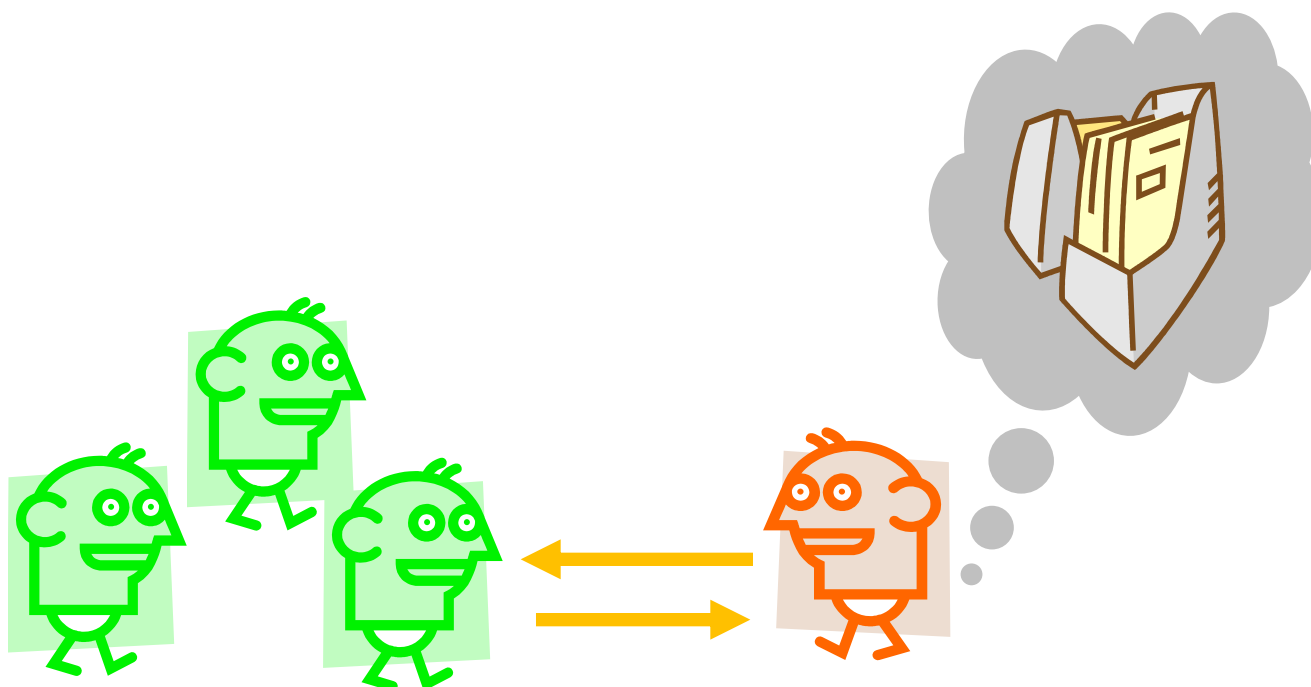
2. Részvétel információszolgáltatáson keresztül

Az érintettek részt vesznek a tervezési folyamatban azáltal, hogy a külső tervezők által feltett **kérdésekre, kérdőívekre válaszolnak**. A felmérés feldolgozásának eredményeit nem ismerik, így a tervezési folyamatba beleszólásuk nincs.

3. Részvétel konzultáción keresztül

Az érintetteket bevonják a tervezési folyamatba konzultációk keretében, ahol **kifejthetik véleményüket, nézeteiket**. A külső szakértők határozzák meg a problémákat és a megoldásokat, de az érintettek véleménye alapján ezeket módosítják, finomítják. A **döntéshozatalba az érintettek nincsenek bevonva**.

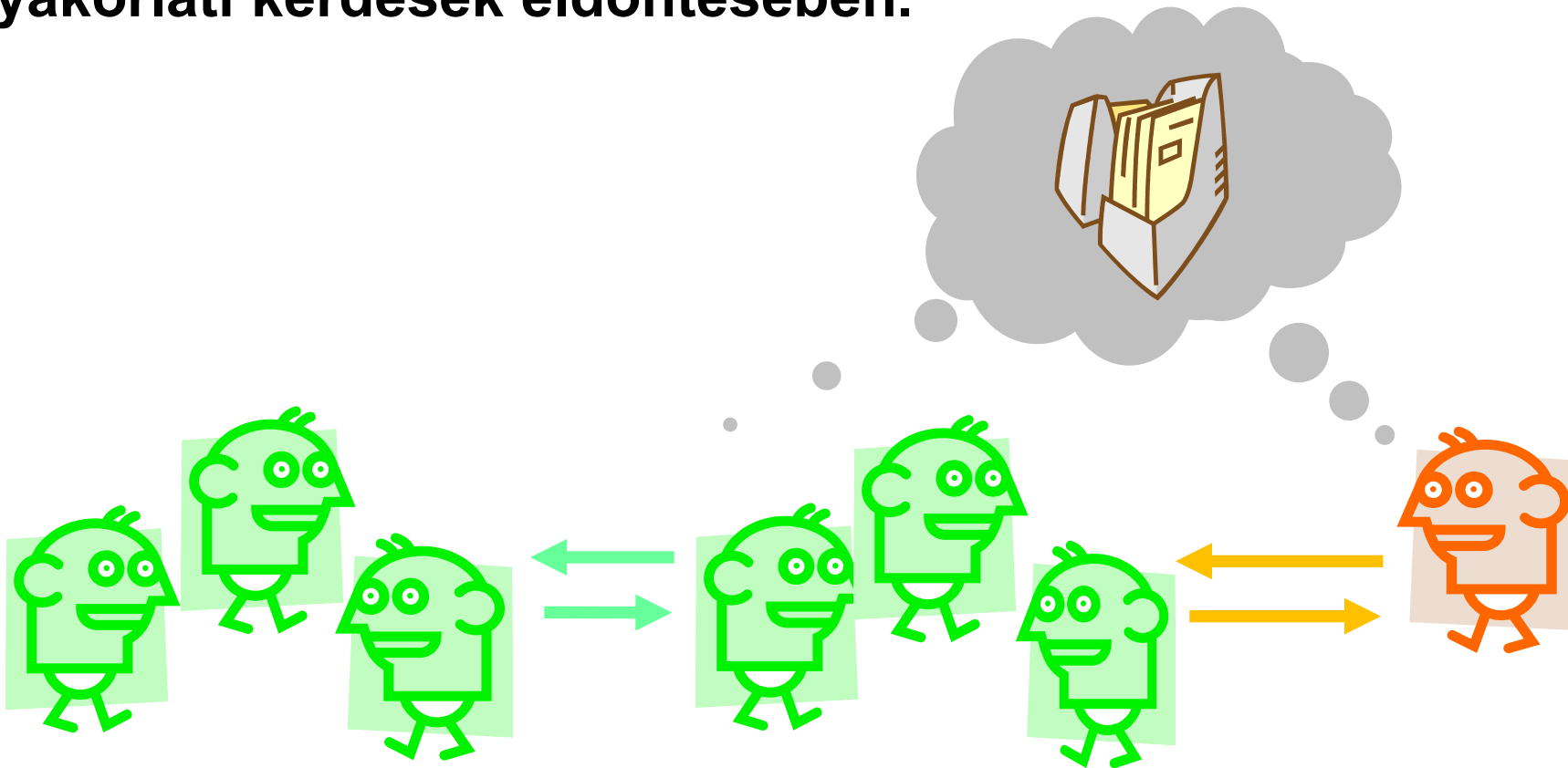
4. Funkcionális részvétel (delegáció)

Az érintettek **csoportokat (munkaszervezeteket, bizottságokat) alakítanak**, hogy előre eldöntött célokkal, feladatokkal foglalkozzanak (általában már a nagyobb stratégiai döntések meghozatala után). Az ilyen munkaszervezetek általában **erősen függenek a külső szakértőktől** és a tervezési folyamattól, de előfordul, hogy önállóvá válva fennmaradnak.

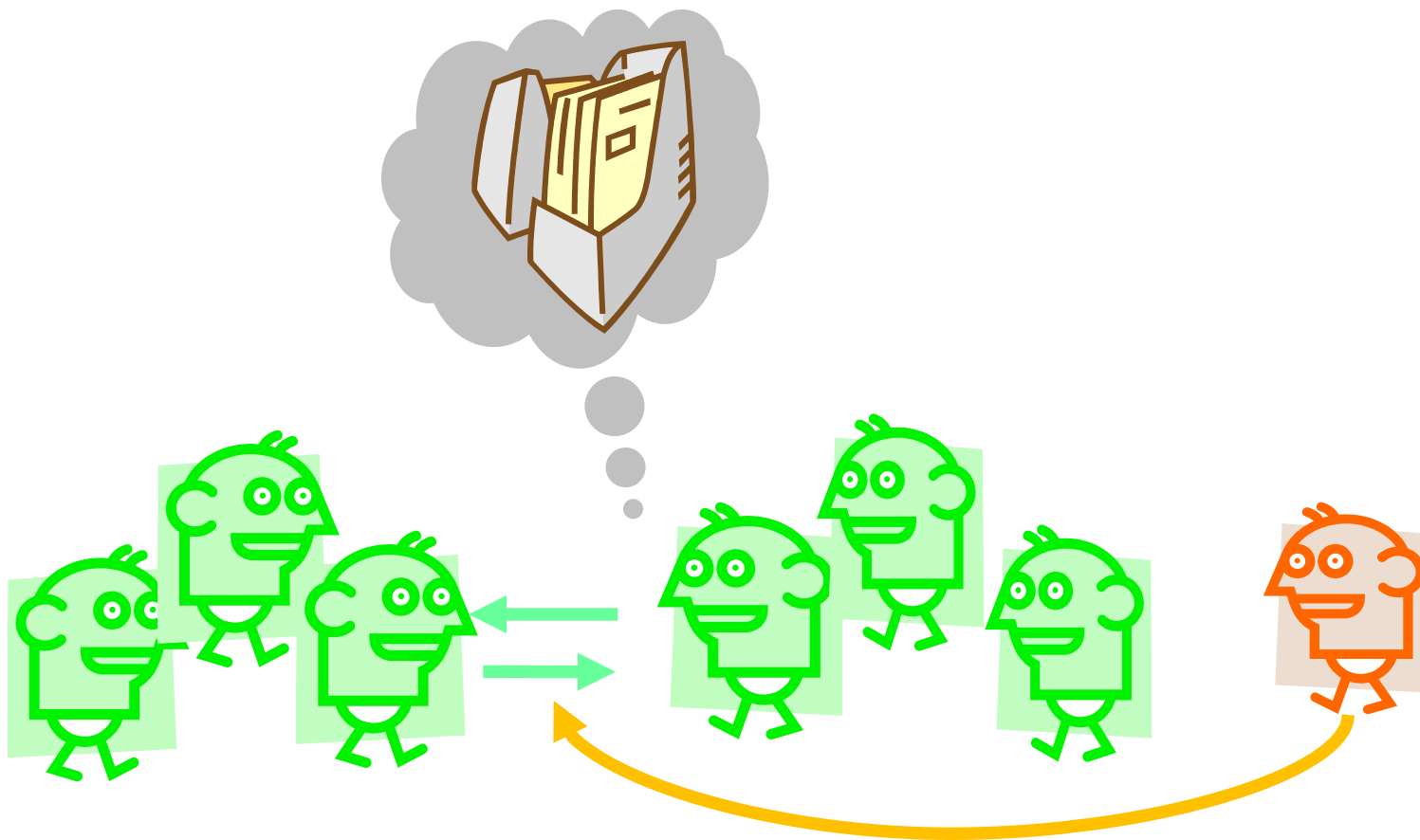
5. Interaktív részvétel (partnerség)

Az érintettek **közös elemzéseken** vesznek részt, amelyek eredményeként **akciótervek** születnek, új **helyi intézmények** (munkaszervezeteket, bizottságokat) alakulnak, illetve a meglévőket megerősítik. Ezek **a csoportok kontrollálják a helyi döntéseket** és ezáltal az érintetteknek szerepe van a struktúrák kialakításában és a gyakorlati kérdések eldöntésében.

6. Önálló kezdeményezés (facilitálás)

Az érintettek külső intézményektől függetlenül önálló kezdeményezést tesznek a helyzet megváltoztatására. A szükséges szakértői szolgáltatások és más források beszerzéséhez felveszik a kapcsolatot külső intézményekkel, de a források felhasználását **saját döntési körükben tartják.**

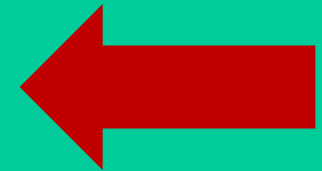

Nem minden fejlesztési tevékenységhez a legmagasabb szintű részvétel az optimális!

Pl. autópálya-építés: a kormánynak képviselnie kell a szélesebb gazdasági érdekeket is, és néha ezek az érdekek nem vágnak egybe a térségi, illetve helyi érintettek (csoportjainak) érdekeivel. De...

→ mindig ki kell választani az optimális részvételi szintet az adott feladatnak és/vagy szereplőnek megfelelően!

1. A tervezés paradigmája
2. Részvételi lépcső
- 3. Tervezési technikák használata**
4. Folyamatsegítés, facilitálás
5. Bevonás
6. A siker kritériumai

Tervezési *technikák* használatának fontossága

- **HATÉKONY**

A megbeszéléseken **konkrét és gyors eredményekhez vezet**, így a résztvevőket motiválja a **sikerélmény**.

- **CÉLRAVEZETŐ**

A gyakran szétfolyó, irányíthatatlanná váló megbeszéléseket **strukturálja** → kijelöli az elvégzendő *feladatokat*, megadja az ehhez vezető *lépéseket*, *időkorlátot* szab.

- **DEMOKRATIKUS**

Biztosítja, hogy minden érintett egyenlő mértékben részt vegyen, **minden vélemény, álláspont** megjelenjen.

Közösségi tervezési *technikák*

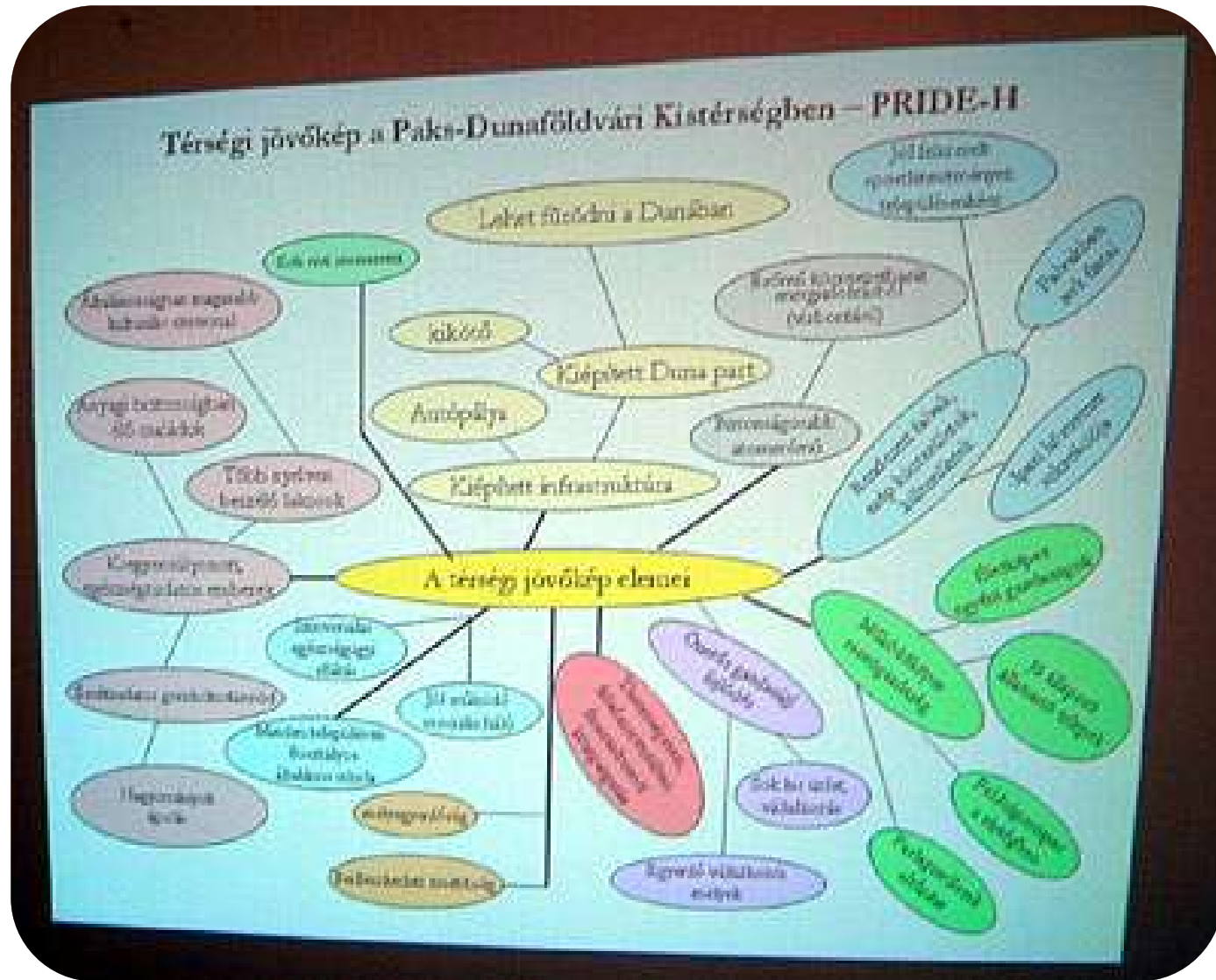
Például (ÖTLETBÖRZE KÁRTYATECHNIKÁVAL):

- Mindenki írjon fel a kiosztott post-it-ekre 3-4 ötletet. Egy post-it-re egyet, nagy, jól látható betűkkel.
- 4-5 perc múlva: sorban mindenki olvassa fel, amit a post-it-ekre írt. Ha valami nem érthető, kérdezzünk vissza, de amúgy ne véleményezzük. Minél több ötlet gyűlik össze, annál jobb.
- Egy facilitátor-segéd ragassza a felolvasott és átadott cetliket a táblára, témák szerint csoportosítva. Az ismétlődőket félig egymásra is lehet ragasztani.
- Ha mindenki beadta az ötleteit, a csoportosító személy foglalja össze, hogy mik a fő témák, mely ötletek a dominánsak.
- Az eredménnyel még tovább dolgozhatunk, pl. meghatározhatjuk, hogy melyek a legsürgetőbbek, vagy lehet pontozni stb.

Tervezési *technikák* általános jellemzői

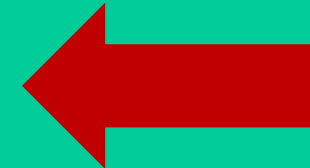
- 1. Önálló gondolkodással indít**
- 2. Mindenkit egyenlő mértékben bevon**
- 3. Vizuális – rögtön látszik minden eredmény**

Vizuális tervezési technikák

1. A tervezés paradigmája
2. Részvételi lépcső
3. Tervezési technikák használata
- 4. Folyamatsegítés, facilitálás**
5. Bevonás
6. A siker kritériumai

Az URBACT II. általános tapasztalata, hogy...

**...a bevonás és a közösségi részvétel akadozott,
nehézségekbe ütközött, leginkább azért, mert**

**...a bevonáshoz, a közös tervezéshez, a
kommunikációhoz és a megvalósításhoz nem
álltak rendelkezésre megfelelő készségekkel,
felhatalmazásokkal és ráfordítható munkaidővel
rendelkező moderátorok/facilitátorok.**

A folyamatsegítés: facilitálás (animálás, moderálás)

A klasszikus facilitációs helyzet akkor áll fenn, amikor egy megrendelő külső facilitátort alkalmaz.

Ilyenkor a facilitátor feladata – a közösen meghatározott célok és az elvárt eredmények elérése érdekében – a következő:

- Hozzon létre egyetértést az elérendő eredmények tekintetében
- Tegyen javaslatot a folyamatra és válasszon módszereket
- Irányítsa, vezesse a csoportokat
- Vezessen megbeszéléseket
- Motiválja a partnereket
- Foglalja össze a partnerek hozzájárulásait
- Biztosítsa, hogy legyenek eredmények
- Hozzon létre kreatív és barátságos légkört

Elvárások a facilitátorral szemben

- Ne legyen személyesen érintett a közös munka eredményeiben
- Értse, hogy mivel kapcsolatos a közös munka
- Ismerje a csoport céljait és feladatait
- Legyen képes az embereket együttműködésre motiválni
- Legyen megfelelő energiája, figyelme és eltökéltsége arra, hogy a megbeszélte célok érdekében, a rendelkezésre álló időkereteken belül levezessen egy eseményt.

Forrás: Bollinger-Zellweger: Facilitation: The Art of Making Your Meetings and Workshops Purposeful and Time-Efficient, Agridea, 2007

A facilitátor készségei

- Tisztán és artikuláltan beszél
- Figyelmesen hallgat, gyorsan ért és ki tudja szűrni a lényegét
- Az adott témát strukturálja és szervezi
- Összefoglalja a lényegét
- Motiválja és lelkesíti a résztvevőket
- Alkalmazza a megfelelő tervezési technikákat és módszereket
- Jól osztja be az időt
- Felismeri a csoportdinamikákat és megfelelően reagál
- Folyamatos rálátása van a közös munkára

Forrás: Bollinger-Zellweger: Facilitation: The Art of Making Your Meetings and Workshops Purposeful and Time-Efficient, Agridea, 2007

Kiinduló feltételezések és elvek

- **Minden résztvevőnek pozitívak a szándékai.** Meg kell találni minden résztvevőnél az előrevivő célokat és szándékokat. Ez a hozzáállás segít abban, hogy konstruktív, relaxált légkör alakuljon ki.
- **A résztvevők elsősorban arra vágnak, hogy megértsék a szempontjaikat.** Az emberek nem azt akarják, hogy igazuk legyen, hanem, hogy megértsék őket. Ezért nagyon fontos, hogy a facilitátor akkurátusan foglalja össze a résztvevők által mondottakat. Ez a facilitátor egyik legfontosabb készsége.
- **A jó facilitáció hatékonnyá és eredményessé teszi a munkát.** A facilitátor ügyel arra, hogy minden hozzászólás tömör és lényegre törő legyen, ne legyen felesleges ismételtes, és a legfontosabbakat tömören összefoglalja.
- **A jó facilitáció hatására a résztvevők jól érzik magukat a szituációban.** A résztvevők elégedettek, ha a kérdéseket világosan feltett kérdésekre kell válaszolni, ha mindenki a megfelelő (egyenlő) módon hozzászólhat, és ha a többi résztvevő figyelmesen meghallgatja a hozzászólásokat.

Forrás: Bollinger-Zellweger: Facilitation: The Art of Making Your Meetings and Workshops Purposeful and Time-Efficient, Agridea, 2007

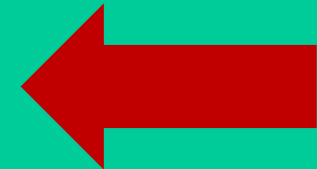
Ki lehet egy URBACT programban a facilitátor?

A facilitátor a workshopon:

- **Bemutatkozik, elmondja, hogy mi a szerepe.**
- **Elmondja, hogyan, milyen módszerekkel tudja hatékonyá és eredményessé tenni a közös munkát.**
- **Megkérdezi, hogy a résztvevők elfogadják-e őt és az általa javasolt játékszabályokat. (Ha igen, erre szükség esetén hivatkozhat később is.)**
- **A felvázolt játékszabályos és időkeretek menti levezeti workshopot.**
- **Elmondja, hogy az elért eredmények hogyan fognak hasznosulni és hol érhetők el mindenki számára.**
- **Megköszöni az együttműködést és felvázolja a tervezési folyamat következő pontjait.**

1. A tervezés paradigmája
2. Részvételi lépcső
3. Tervezési technikák használata
4. Folyamatsegítés, facilitálás
- 5. Bevonás**
6. A siker kritériumai

Előkészítő lépések

1. A tervezés előkészítése

- 1.1. *Helyi segítőik rendelkezésre állása*
- 1.2. *Támogató helyi intézményrendszer*
- 1.3. *Kapacitásfejlesztés*
- 1.4. *Az érintettek azonosítása és elemzése*

ÉRINTETTEK MENEDZSMENTJE

Cél: Meghatározni a fő érintetteket, megnyerni a támogatásukat, majd megtervezni a bevonás folyamatát.

- **Alapkérdések:**

- KIKET? (személyek, intézmények, érintett csoportok stb.)
- MIKOR? A folyamat melyik szakaszában
- MENNYIRE? Milyen bevonási szinten
- HOGYAN? Milyen módszerrel

- **Módszer:**

- Ötletbörze arról, hogy kik a fő érintettek
- Priorizálás (hatalom/érdek)
- Megérteni a motivációikat
- Eltervezni, hogy hogyan lehet őket megnyerni/bevonni

Kulcskérdések, amelyek segítenek megérteni az érintetteket:

- Milyen anyagi vagy érzelmi érdeke fűződik a projekthez? Ez az érdek pozitív vagy negatív?
- Mi motiválja őt/őket a leginkább?
- Milyen információra van szükségük tőlünk?
- Hogyan szeretnek információt kapni? Mi a velük való kommunikáció legjobb módja?
- Mi (lehet) a véleményük a projektről? Megfelelő információ alapján alakították ki a véleményüket?
- Általában, ill. konkrétan a projekttel kapcsolatban ki befolyásolja a véleményüket? A fő befolyásolók közül melyeket tekinthetünk fontos, bevonandó érintetteknek?
- Ha valószínűleg nem pozitív és támogató a hozzáállásuk, mivel lehet őket a projekt mellé állítani?
- Ha sikerül megnyernünk őket, van-e olyan konfliktusban álló, vagy velük szemben ellenérzéseket tápláló fél, akivel kapcsolatban tenni kell valamit?
- Kik azok a szereplők, akiket ők befolyásolnak a véleményalkotásban? Bevonhatók-e ők is érintettként?

Forrás: http://www.mindtools.com/pages/article/newPPM_07.htm

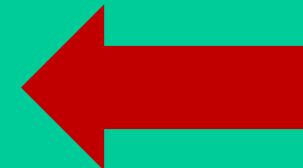
Az érintettek elemzése

Érintettek (személyek, csoportok)	Érdekeik	„Kész”-ségük	Hozzáállás (ellenző, passzív segítő, aktív segítő)	Kapacitás a tervezésben	Javasolt tevékenység velük kapcsolatban	Bevonásuk eszközei
<i>Polgármester</i>						
<i>Szociális intézmények vezetői</i>						
<i>Babakocsival közlekedők</i>						
<i>A fő utca üzleteinek tulajdonosai</i>						
<i>A szegregálódó iskolába járó roma családok szülői</i>						
...						

Különleges figyelmet kell azokra a csoportokra fordítani, akiket a legnehezebb bevonni!

1. A tervezés paradigmája
2. Részvételi lépcső
3. Tervezési technikák használata
4. Folyamatsegítés, facilitálás
5. Bevonás
- 6. A siker kritériumai**

A közösségi tervezés ára

- sok-sok idő
- sok-sok energia (esetleg pénz)
- az igazsággal való szembenézés nehézsége
 - feltárni a problémák belső okait, személyi okokat is
 - feltárni és kezelni a személyes és érdek-konfliktusokat
 - megbontani a megszokott kommunikációt
- vállalni azt is, ha a közös tervezésből nem az jön ki, amit elképzeltünk

„Lehetetlen a ma problémáit megoldani, ha ugyanúgy gondolkodunk, ahogy akkor tettük, amikor létrehoztuk azokat.”
Albert Einstein

A közösségi tervezés (és cselekvés) minimális feltételei

- **erős motiváltság**
- **meghatározott, elérhető célok, átlátható folyamat (sikerélmény)**
- **elegendő mennyiségű erőforrások (idő, pénz) rendelkezésre állása**
- **tervezői készségek, erős vezető személyiségek (facilitátor, folyamatsegítő) jelenléte – akár külső vagy belső**
- **a folyamatot kézben tartó szervezeti háttér (ált. civilek)**

A siker kulcsai

- **tisztázott elvárások, szerepek, felhatalmazás**
- **átlátható, érthető folyamat, aminek látszik a vége (vagy egyes szakaszainak vége)**
- **elérhető célok, kitűzött sikerkritériumok, gyors sikerek, fenntartott motiváció**
- **feladatok/felelősségek delegálása**
- **folyamatos, naprakész kommunikáció, visszajelzés**
- **intenzív, pörgős, tudatosan szervezett folyamat**

A közösségi tervezés alkalmazásának veszélyei

- elsősorban külső „kényszer”, előírás esetén a motiválatlanságból kifolyólag alacsony részvétel, nem valós közösségi tervezés,
- egyes csoportok dominanciája, esetleg bizonyos érdekcsoportok preferálása, mások kizárása
- → a közösségi tervezési folyamat lejáratása, bizalomvesztés

„Melléklet”

Legalapvetőbb tervezési módszerek és eszközök

Alapvető eszközök

Ötlebörze (brainstorming)

Cél

- Ez az eszköz arra használható, hogy az érintettek adott csoportjától **gyorsan** ötleteket szerezzünk azáltal, hogy engedjük őket **szabadon** kifejezni kreatív és kritikus gondolataikat. Gyakran használható első lépésként egy megbeszélésen, ahol azután egyéb módszereket alkalmazunk.

Előny

- Minden személy egyforma súllyal vesz részt.

Ötletbörze (brainstorming)

- **Határozzuk meg a megoldandó problémát és kérjük meg a csoportot, hogy gondoljanak a lehető legtöbb ötletre a kérdéses témával kapcsolatban. Erre elég sok időt szánhatunk. Az ötleteit mindenki csöndben papírra írja.**
- **Menjünk körbe megkérdezve mindenkit, hogy röviden vázolja fel egy ötletét. Az ötleteket helyzetrajzon, gondolati térképen vagy kártya technikával ábrázolhatjuk. Ebben a fázisban minden ötletet egyformán kezelünk. Ne hagyjuk, hogy az emberek elkezdjék megvitatni egymás ötleteit.**
- **Ha az összes ötletet összegyűjtöttük, egy mindenki által látható helyen (pl. egy flipcharton vagy táblán), sort keríthetünk némi elemzésre.**
- **A felmerülő problémákat, témákat és kérdéseket később csoportosíthatjuk, sorba állíthatjuk és felállíthatjuk a prioritásokat.**

Kártyatechnika

Cél

- A kártya-technikát az információk rendezéséhez, csoportosításához és besorolásához használják. Ez az egyik leghatékonyabb és legszélesebb körben használt technika a műhelymunka módszerei között, mivel könnyen használhatósága miatt sok ötletet gyorsan egybe lehet gyűjteni és az értelmezést segítő el lehet rendezni.

Lépések

- Kérjük meg a résztvevőket, hogy minden ötletet, álláspontot vagy információt írjanak le egy-egy kártyára (post-it cetlikre, vagy bármilyen módon felragasztható kártyákra)
- Ezután csoportosítsuk az összefüggő darabokat, és adjunk nevet vagy leírást minden csoportnak.
- Miután ezt megtettük, elemezhetjük a nyert információt.
- Minden személy egyforma súllyal vesz részt.

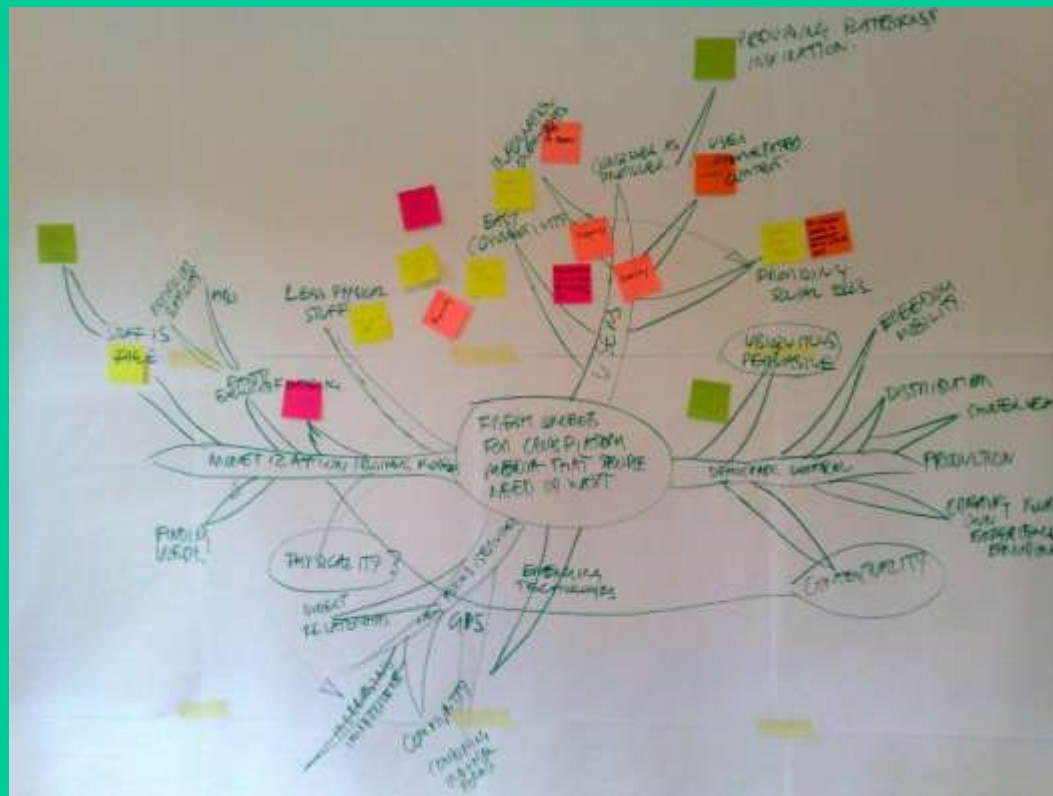
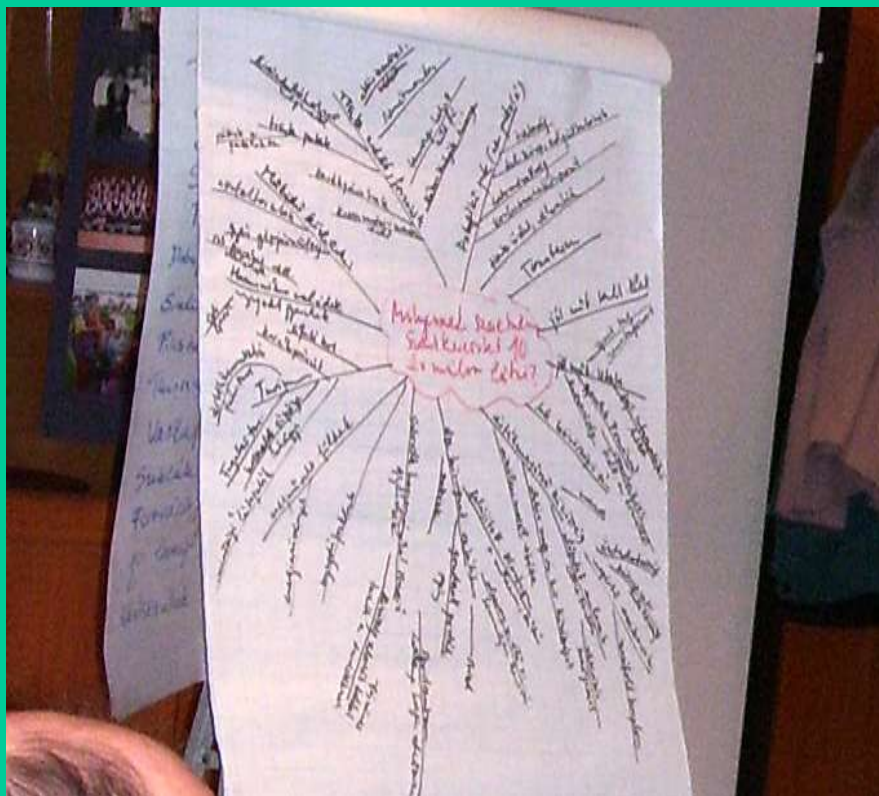
Műhelymunka

Néhány javaslat:

- Magyarázzuk el a műhelymunka háttérét és tartalmát, valamint a kívánt eredményeket.
- Hagyjuk a résztvevőket bemutatkozni, majd vezessünk le egy tevékenységet, amely „megtöri a jeget” és kapcsolatot alakít ki a résztvevők között.
- Magyarázzuk el a napirendet és a műhelymunka folyamatát, valamint a facilitátor szerepét.
- Kérjük meg a résztvevőket, hogy mondják el, ők mit szeretnének elérni a műhelymunkán .
- Végezzünk el néhány olyan feladatot, amelyek segítik a műhelymunka kívánt eredményének elérését.
- Tisztázzuk a műhelymunka eredményeit és egyezzünk meg a jövőbeni tevékenységekről.
- Kérjük meg a résztvevőket, hogy írásban értékeljék a műhelymunkát (opcionális).
- Zárjuk be a műhelymunkát azzal, hogy megkérjük a résztvevőket, mondják el, mit jelentett számukra a műhelymunka .
- Értékeljük ki a műhelymunkát, foglaljuk össze az eredményeket és a lehető leghamarabb küldjük el egy jelentést a résztvevőknek.

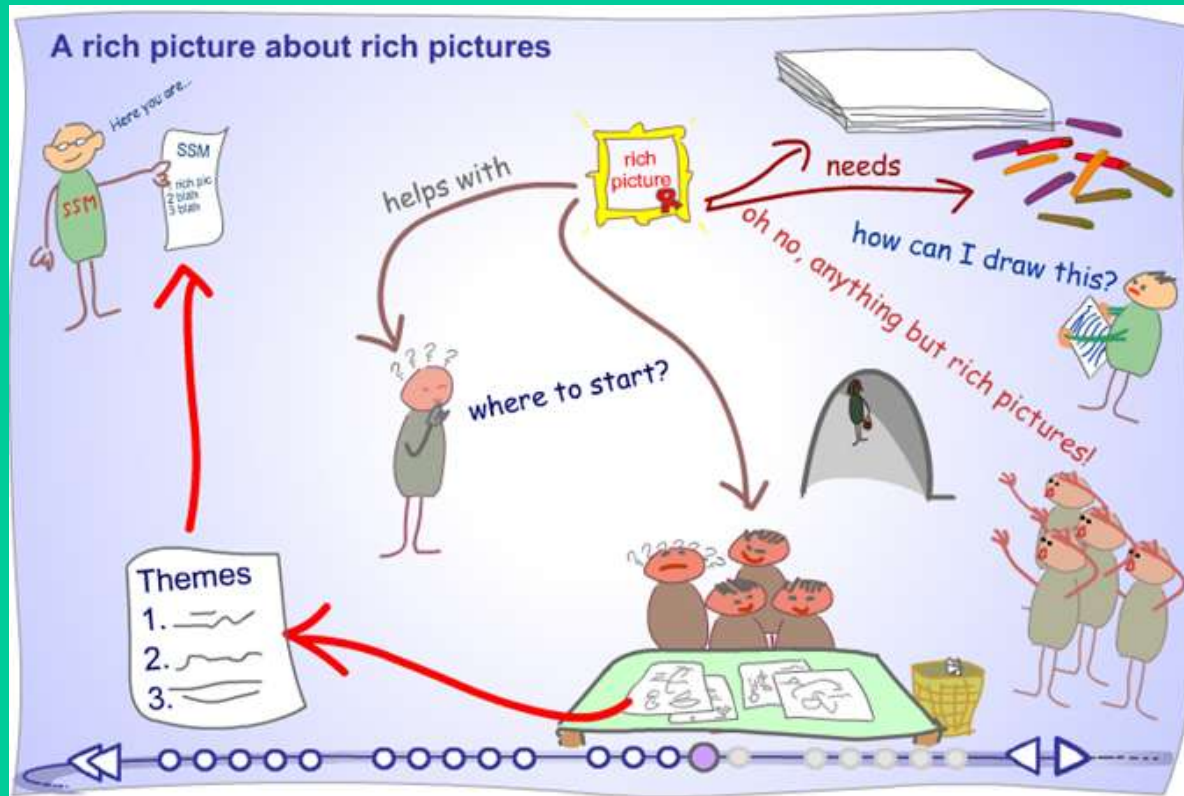
Gondolati térkép (mind mapping)

Cél: A kártya-technikához hasonlóan információk gyors összegyűjtése és rendszerezése minimális eszközigénnyel. Jó módszer annak biztosítására, hogy egy helyzet minden aspektusát figyelembe vegyük.

Helyzetrajz (rich picture)

Cél: Képi ábrázolása mindazon témáknak, elemeknek, amelyeket figyelembe kell venni, vagy amelyek fontosak egy adott (projekt-)szituációban, beleértve az érintetteket és a kérdéseket, a köztük fennálló interakciókat és kapcsolatokat.

Fizikai/helyi feltérképezés

Cél: Vizuális, térkép jellegű ábrázolást nyújtani egy adott térség, földrajzi tér információiról az érintettek véleménye alapján a fókusz-kérdések bármelyikével kapcsolatban (pl. fizikai tényezők, mint az elérhető erőforrások és használatuk, a legfontosabb problémás területek, a javasolt innovációk helyszínei, krízisterületek, fejlődési magok, természeti erőforrások társadalmi vagy tulajdonosi alapon megkülönböztetett felhasználása stb.).

Fókuszcsoportos (célcsoportos) megbeszélés (focus group discussion)

Cél

- Általános információk megszerzése, részletek tisztázása vagy vélemények összegyűjtése adott témáról, viszonylag kötetlenül beszélgető személyekkel. A módszer konszenzus kialakítására is használható.

Lépések

- Határozzuk meg a résztvevők számát (ideális esetben négy és nyolc között), a csoport(ok) összetételét
- Tegyük fel a csoportnak egy átfogó kérdést (pl.: „Önök szerint milyen hatása volt egy bizonyos beavatkozásnak a térségben?”).
- Az előre megállapított időtartamon belül beszéljük meg a kérdést. A facilitátornak csak minimális mértékben kell hozzászólnia, mindössze azt kell biztosítania, hogy mindenki szóhoz jusson.
- Készítsünk részletes jegyzeteket a megbeszélésről. A fókuszcsoportokat legjobb párosan vezetni, egyikük facilitálja a megbeszélést, míg a másik személy jegyzetel. A megbeszélésről felvétel is készülhet.
- Annak biztosítására, hogy az összegyűjtött információk megbízhatók legyenek, tartsunk fókuszcsoportos megbeszéléseket egészen addig, amíg az információk ismételtsé nem válnak.

World Café

„Saját” kézikönyvek

Az integrált vidékfejlesztés gyakorlata Magyarországon

Kézikönyv a részvételen alapuló tervezéshez

Magyar Fejlesztési Technika és Kommunikációs Központok Társasága (MFTK)
Közvetítői Képzések Központja Kft.-je és Fejlesztési-Technikai
Központja (MFTK)

Készítette: MFTK és Fejlesztési-Technikai Központ (MFTK)
Nyomdai: MFTK Fejlesztési-Technikai Központ (MFTK)

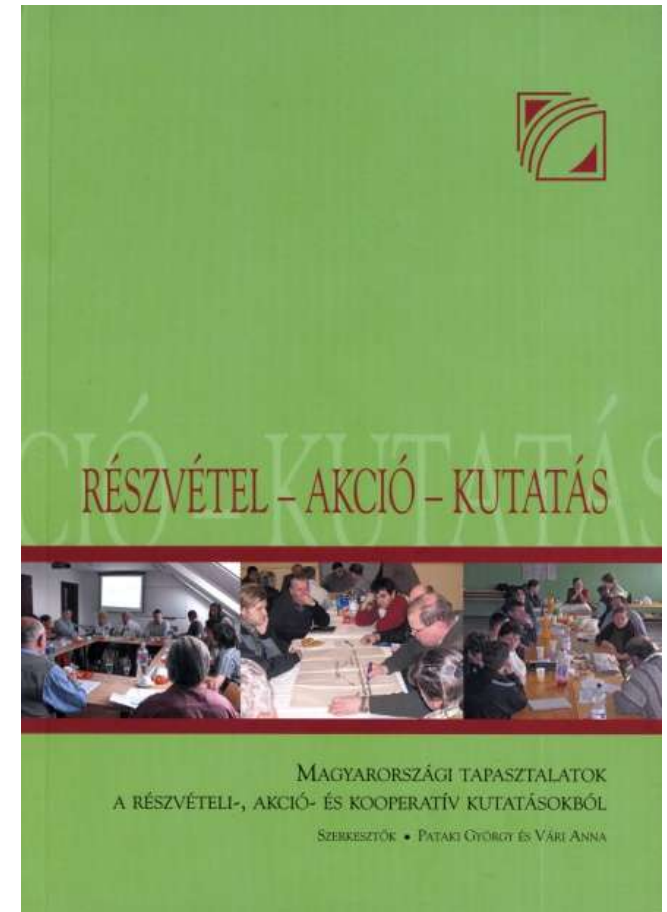
2005. június

Területfejlesztési füzetek (1)

Segédlet a
közösségi
tervezéshez

További ajánlott irodalom

PÉLDA

Budapest, VIII. kerület Teleki tér közösségi tervezés

2013-14.

<https://www.youtube.com/v/KAgeDU9ue0w>

Új Irány Tájéépítész Csoport

Az akció során a Palotanegyed, mint térszervezési területi válság területén került megvalósításra, egyrészt szociál-antropológiai, az akció eredményességéről egy vizsgálatot követően megismerve diárok a járdák a városban. Az azóta fennlévő tapasztalatok csatájában, például a járdák gyártás (tér helyének) maguk, megteremtés azokat átértékelési körökkel és a járdák felkutatás, továbbá a járdák, Váro-szűz, dőz, Tűz, Tűz, Kovács, Árpád

Megközelítésük

- **A lakosság/érintettek bevonása a kezdetektől különböző tevékenységeken keresztül**
- **Rendszeres (12 db) konzultáció/workshop**
- **Szimbolikus akciók a tervezési területen**
- **Az eredmények láthatóvá tétele**

Résztvevő lakók = „tervezőtársak”

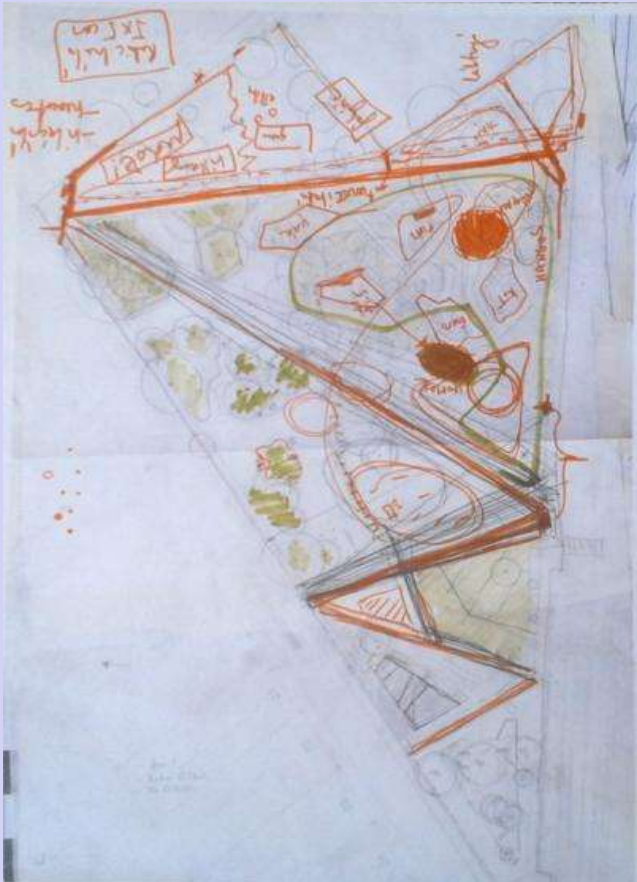
Helyi tervezési események

Műhelymunkák

Műhelymunkák és műhelymunkák és műhelymunkák...

Fejlődő közösség

Tervezés és tervezés...

Láthatóvá tétel

[illegible]

Lechner Lajos Tudásközpont Nonprofit Kft. | 1111 Budapest, Budafoki út 59. E/3 | Tel: 1/279 2640 | Fax: 1/279 2641 | www.lltk.hu

Milyen lesz...

Ünnep...

Mellékhatás: a résztvevő lakossági csoportból létrejövő egyesület

Az elkészült park:

Utóélet:

- FB aktivitás, blog-aktivitás
- Tovább folytatódó klubok és munkamegbeszélések
- Közösségi forrásteremtés a meg nem valósult ötletekre
- Közösségi aktivitás, önkéntes fejlesztő munka

Még néhány fotó...

Köszönöm a figyelmet!

sainmatyas@lltk.hu